

ÉRTEKEZÉSEK

A NYELV- ÉS SZÉPTUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL.

KIADJA A MAGYAR TUD. AKADÉMIA.

AZ I. OSZTÁLY RENDELETÉBŐL

SZERKESZTI

SZINNYEI JÓZSEF

OSZTÁLYTITKÁR.

XX. KÖTET. 6. SZÁM.

DE EPODO HORATII CATALEPTIS VERGILII INSERTO.

SCRIPSIT

GEYZA NÉMETHY

ACADEMIE LITTERARUM HUNGARICAE SODALIS.

*(Commentatio in consessu Academiae Litt. Hung.
die 2. Martii a. 1908. recitata.)*

Ára 1 korona.

BUDAPEST.

1908.

Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből.

- I. k. I. Télyy**: Solon adótörvényéről. 20 f. — **II. Télyy**: Adalékok az attikai törvénykönyvhöz. 20 f. — **III. Tárkányi**: A legújabb magyar Szentírásról. 40 f. — **IV. Szász K.**: A Nibelungének keletkezéséről és gyanítható szerzőjéről. 20 f. — **V. Toldy F.**: Tudománybeli hátramaradásunk okai, s ezek tekintetéből Akadémiánk feladása. 20 f. — **VI. Vámbéry**: A keleti török nyelvről. 20 f. — **VII. Imre S.**: Geleji Katona István főleg mint nyelvész. 60 f. — **VIII. Bartalus**: A magyar egyházak szertartásos énekei a XVI. és XVII. században. Hangjegyekkel. 1 K 20 f. — **IX. Toldy**: Adalékok a régibb magyar irodalom történetéhez. 1 K 20 f. — **X. Brassai**: A magyar bővített mondat. 40 f. — **XI. Bartalus I.**: A felsőaustriai kolostoroknak Magyarországot illető kéziratai- és nyomtatványairól. 40 f. (1867—1869.)
- II. k. I. Mátray G.**: A Konstantinápolyból legújában érkezett négy Corvin-codexről. 20 f. — **II. Szász K.**: A tragikai felfogásról. 40 f. — **III. Joannovics**: Adalékok a magyar szóalkotás kérdéséhez. 40 f. — **IV. Finály**: Adalékok a magyar rokonértelmű szók értelmezéséhez. 40 f. — **V. Télyy**: Solomos Dénes költeményei és a hétszigeti görög népnyelv. 40 f. — **VI. Zichy A.**: Q. Horatius satirái. 40 f. — **VII. Toldy**: Újabb adalékok a régibb magyar irodalom történetéhez. 80 f. — **VIII. Gr. Kuun G.**: A sémi magánhangzokról és megjelölésük módjairól. 40 f. — **IX. Szilády**: Magyar szófejtetések. 20 f. — **X. Szenássy S.**: A latin nyelv és dialektusai. 60 f. — **XI. Szilády Áron**: A defterekről. 40 f. — **XII. Szvorényi J.**: Emlékbeszéd Árvay Gergely felett. 20 f. (1869—1872.)
- III. k. I. Brassai**: Commentator commentatus, Tarlózatok Horatius satiráinak magyarázói után. 80 f. — **II. Szabó K.**: Apáczai Cséri János Barcsai Ákos fejedelemhez benyújtott terve a magyar hazában felállítandó első tudományos egyetem ügyében. 20 f. — **III. Szabó I.**: Emlékbeszéd Bitnitz Lajos felett. 20 f. — **IV. Vadnai**: Az első magyar társadalmi regény. 40 f. — **V. Finály**: Emlékbeszéd Engel József felett. 20 f. — **VI. Barna F.**: A finn költészetéről, tekintettel a magyar ősköltészetre. 80 f. — **VII. Riedl Sz.**: Emlékbeszéd Schleicher Ágost, külső l. tag felett. 20 f. — **VIII. Dr. Goldziher I.**: A nemzetiségi kérdés az araboknál. 60 f. — **IX. Riedl Sz.**: Emlékbeszéd Grimm Jakab felett. 20 f. — **X. Gr. Kuun G.**: Adalékok Krim történetéhez. 40 f. — **XI. Riedl Sz.**: Van-e elfogadható alapja az ik-es igék külön ragozásának. 40 f. (1872—1873.)
- IV. k. I. Brassai**: Paraleipomena kai diorthoumena. A mit nem mondtak s a mit rosszul mondtak a commentatorok Virgilius Aeneise II-ik könyvéről különös tekintettel a magyarra. 80 f. — **II. Balinth G.**: Jelentése Oroszország- és Ázsiában tett utazásáról és nyelvészeti tanulmányairól. 40 f. — **III. Bartal A.**: A classica philologiának és az összehasonlító árja nyelvtudománynak mivélése hazánkban. 80 f. — **IV. Barna F.**: A határozott és határozatlan mondatról. 40 f. — **V. Dr. Goldziher I.**: Jelentés a m. t. Akadémia könyvtára számára keletről hozott könyvekről, tekintettel a nyomdai viszonyokra keleten. 40 f. — **VI. Hunfalvy P.**: Jelentések: I. Az orientalistáknak Londonban tartott nemzetközi gyűléséről. — **II. Budenz J.**: A németországi philologok és tanférfiak 1874-ben Innsbruckban tartott gyűléséről. 30 f. — **VII. Fogarasi J.**: Az új szókról. 30 f. — **VIII. Toldy F.**: Az új magyar orthologia. 30 f. — **IX. Barna F.**: Az ikes igékről. 30 f. — **X. Szarvas G.**: A nyelvújításról. 30 f. (1873—1875.) — **V. k. I. Barna F.**: Nyelvészkedő hajlamok a magyar népnél. 50 f. — **II. Brassai S.**: A neo- és palaeologia ügyében. 60 f. — **III. Barna F.**: A hangsúlyról a magyar nyelvben. 60 f. — **IV. Ballagi M.**: Brassai és a nyelvújítás. 30 f. — **V. Szász K.**: Emlékbeszéd Kriza János l. t. felett. 50 f. — **VI. Bartalus I.**: Művészet és nemzetiség. 40 f. — **VII. Télyy I.**: Aeschylus. 1 K 60 f. — **VIII. Barna F.**: A mutató névmás hibás használata. 20 f. — **IX. Imre S.**: Nyelvtörténelmi tanulások a nyelvújításra nézve. 1 K 20 f. — **X. Arany L.**: Bérey Károly emlékezete. (1875—1876.) — **VI. k. I. Mayr A.**: A lágy aspiraták kiejtéséről a zendben. 20 f. — **II. Balint G.**: A mandsuk szertartásos könyve. 20 f. — **III. Dr. Barna I.**: A rómaiak satirájáról és satirairóikról. 40 f. — **IV. Dr. Goldziher I.**: A spanyolországi arabok helye az iszlám fejlődése történetében, összehasonlítva a keleti arabokéval. 1 K. — **V. Szász K.**: Emlékbeszéd Jakab István l. t. fölött. 20 f. — **VI. Adalékok a m. t. Akadémia megalapítása történetéhez. I. Szilágyi I. II. Vaszary K. III. Révész I. I. K 20 f. — VII. Bartalus**: Emlékbeszéd Mátray Gábor l. t. felett. 20 f. — **VIII. Barna**: A mordvaiak történelmi viszontagságai. 40 f. — **IX. Télyy**: Eranos. 40 f. — **X. Joannovics**: Az ik-es igékről. 80 f. (1876.) — **VII. k. I. Barna F.**: Egy szavazat a nyelvújítás ügyében. 1 K. — **II. Budenz J.**: Podhorszky Lajos magyar-sinai nyelvhasznítása. 20 f. — **III. Zichy A.**: Lessing. 40 f. — **IV. Barna F.**: Kapcsolat a magyar és szuomi

DE EPODO HORATHI
CATALEPTIS VERGILII INSERTO.

SCRIPSIT

GEYZA NÉMETHY

ACADEMIÆ LITTERARUM HUNGARICÆ SODALIS.

*(Commentatio in consessu Academiæ Litt. Hung.
die 2. Martii a. 1908. recitata.)*

BUDAPESTINI

SUMPTIBUS ACADEMIÆ LITTERARUM HUNGARICÆ

MCMVIII.

De epodo Horatii Cataleptis Vergilii inserto.

Inter Catalepta Vergilii, Academia Amplissima!, sub numero XIII. legitur epodus, quem Vergilio tribui non posse vel ex eo elucet, quod auctor vss. 1—4. se terra marique militasse gloriatur. *Hoc carmen* ab editoribus Vergilii huc usque neglectum *Horatio vindicandum esse* censeo.

Horatiana enim est primum forma metrica a nullo alio poeta usurpata, trimeter iambicus cum dimetro iunctus, de quo Horatius Epist. I. 19, 23—25 :

... Parios ego primus iambos
Ostendi Latio, numeros animosque secutus
Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.

Deinde vss. 1—4. huius epodi :

Iacere me, quod alta non possim, putas,
Ut ante, vectari freta
Nec ferre durum frigus aut æstum pati
Neque arma victoris sequi,

mirum in modum congruunt cum Hor. Carm. II. 6, 5—8 :

Tibur Argeo positum colono
Sit meæ sedes utinam senectæ,
Sit domus lasso maris et viarum
Militiæque;

agitur enim utrobique de bellis terra marique gestis et de laboribus longarum viarum. Elocutio autem epodi, quod infra ex adnotationibus elucebit, adeo Horatiana est, ut quivis pæne versus commode possit cum aliquo loco Horatiano conferri.

Sed, quod maximi est momenti, Horatius ipse hoc carmen sibi vindicat iniecta, ut ita dicam, manu Epod. 17, 56—59., ubi Canidia venefica ita minatur poetæ:

Inultus ut tu riseris *Cotyttia*
 Volgata, *sacrum liberi Cupidinis*,
 Et Esquilini pontifex venefici
 Impune ut urbem nomine impleris meo?

Poeta hoc loco vs. 58—59., ut inter omnes interpretes constat, alludit ad Sat. I. 8., ubi agitur de Canidia in Esquilino magica sacra faciente; vs. autem 56—57. mea quidem sententia referendi sunt ad vs. 19—22. huius epodi:

Non me vocabis spurca per *Cotyttia*
 Ad *feriatos fascinos*,
 Nec te movere lumbulum in crocotula
 Prensus videbo altaribus.

Canidia igitur duas res obicit Horatio: primum, quod Sat. I. 8. veneficium suum Esquilinum omnibus notum fecerit, deinde, quod hoc epodo mysteria Cotyttus deriserit atque vulgaverit.

Præterea etiam Sat. I. 8. Horatius ad hoc ipsum carmen alludit. Legimus enim vs. 37—39. satiræ laudatæ (verba Priapi in Mæcenatis horto stantis):

Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
 Corvorum atque in me veniat mictum atque cacatum
 †*Iulius*† et fragilis *Pediatia* furque Voranus,

ubi Porphyrio, scholiasta Horatii, (ad vs. 39.) hæc adnotat: «*Pediatius* eques Romanus honesto patrimonio consumpto etiam castitatem †*moris amiserat*† et indulgentia parentum mollis evaserat, ut omnem libidinem cum voluptate pateretur. Propter quod eum Horatius *feminino nomine Pediatiam*, non *Pediatium* appellavit; ob eandem causam et *fragilem* dixit, id est mollem.» *Agitur* autem *in hoc epodo de eodem Pedatio* equite Romano, quem Cæsar Octavianus in sollemni equitum probatione *improbare*, i. e. ordine equestri movere debeat propter mores impuros, cf. vs. epodi 9—10:

Quid, impudice et *improbande* Cæsari,
Seu furta dicantur tua;

qui patrimonium suum helluando consumpsit, cf. vss. 11--12:

Et helluato sera patrimonio
In fratre parsimonia;

qui puerilibus annis, a parentibus certe parum diligenter custoditus, inter viros convivia celebrans constupratus est, cf. vss. 13--16:

Vel acta puero cum viris convivia
Udæque per somnum nates
Et inscio repente clamatum super:
Talasio, Talasio;

qui cinædus evaserat, ut omnem libidinem cum voluptate pateatur, cf. vss. 19--24:

Non me vocabis spurca per Cotyttia
Ad feriatos fascinos,
Nec te movere lumbulum in crocotula
Prensis videbo altaribus
Flavumque propter Thybrim olentes nauticos
Vocare . . .

Hunc igitur equitem Romanum Horatius Sat. I. 8, 39. *Pediatiam*, non *Pediatium* appellat, quia iam in hoc epodo *feminam* eum nominavit vs. 17:

Quid palluisti, *femina*? An ioci dolent?

Quin etiam loci corrupti Horatii et scholiastæ Porphyriionis maxima cum verisimilitudine possunt collatione huius epodi emendari. Nam Sat. I. 8, 38--39:

. . . atque in me veniat mictum atque cacatum
+*Iulius*+ et fragilis *Pediatia* furque *Voranus*,

procul dubio corruptum est et ab omnibus editoribus cruce notatur *Iulius* rectissimeque dicit *Kiessling* in editione sua: «*Iulius*, das vornehmste Gentile der Zeit, ist zur Bezeichnung eines verkommenen Menschen platterdings unmöglich.» Cum autem Porphyrio in adnotationibus suis nomina *Pediatii* et *Vorani* optime explicet, contra de *Iulio* nullam faciat mentionem, Sat. I.

8, 39. *non fuisse olim tria nomina propria iure suspiceris. Notandum deinde a Porphyrione non solum mollitiem Pediatii, sed etiam patrimonium ab eo consumptum commemorari, unde etiam apud Horatium de helluatione Pediatii quidquam olim lectum fuisse sponte sequitur. Scribendum igitur:*

... atque in me *veniat* mictum atque cacatum
Helluo*) *vel* fragilis, Pediatia, furve Voranus,

ubi *helluo* opponitur *furi*, sicut *Pediatius Vorano*, conferendusque vs. 10. huius epodi: «Et *helluato* . . . patrimonio» *Helluo fragilis* i. e. mollis et impudicus, ut Cic. Agr. I. 7: «impurus *helluo*» et Cic. De dom. 25: «*helluo spurcatissimus*»; ad parallelismum (*helluo* — fur, *Pediatia* — Voranus) cf. Hor. Sat. I. 8, 11: «*Pantolabo scurræ Nomentanoque nepoti*» i. e. *helluoni*. Pro *et* et *que* autem scriptum fuisse *vel****) et *ve* verisimile fit ex eo, quod vs. 38. in codicibus *veniat* reperitur, non *veniant*.

Apud Porphyrionem denique corrupta sunt: «etiam castitatem †*moris amiserat*†», ubi certe non agitur de castitate *Pediatii* amissa; nam corruptum fuisse puerum *Pediatium* propter indulgentiam parentum postea commemoratur, unde eum non patrimonio consumpto, sed multo ante vivis parentibus castitatem amisisse elucet. Quare pro *moris amiserat* scribendum sororis vendiderat conferendique vss. 7—8. huius epodi:

Per *prostitutae* turpe contubernium
Sororis — o quid me incitas?

Restat igitur, auditores doctissimi, ut totum epodum ex his rebus nunc primum detectis explicare atque interpretari temptemus. Quam ob rem ex recensione mea hic sequitur carmen adnotationibus exegeticis et criticis instructum atque versione Hungarica. Dulcis enim lingua nostra sit prima, in quam *Horatii epodus duodevicesimus* — nam huc usque septemdecim erant noti — pristino sensui redditus convertitur. Potest certe hoc poema in Hungaricum ita transferri, ut rerum obscenitas mitigetur, remaneat tamen vis sententiarum vere Archilochea.

*) Scribitur etiam *elluo* et *eluo*, quod ad *Iulius* proxime accedit.

***) An scribendum potius *seu*?

Q. HORATHI FLACCI

EPODUS XVIII.

IN PEDIATUM EQUITEM ROMANUM.

Iacere me, quod alta non possim, putas,
Ut ante, vectari freta
Nec ferre durum frigus aut æstum pati
Neque arma victoris sequi.
5 Valent, valent mihi ira et antiquus furor
Et lingua, qua par sim tibi.
Per prostitutæ turpe contubernium
Sororis, o quid me incitas?
Quid, impudice et improbande Cæsari,
10 Seu furta dicantur tua
Et helluato sera patrimonio
In fratre parsimonia
Vel acta puero cum viris convivia
Udæque per somnum nates
15 Et inscio repente clamatum super:
Talasio, Talasio!
Quid palluisti, femina? An ioci dolent?
An facta cognoscis tua?
Non me vocabis spurca per Cotyttia
20 Ad feriatos fascinos,
Nec te movere lumbulum in crocotula
Prensis videbo altaribus
Flavumque propter Thybrim olentes nauticos
Vocare, ubi adpulsæ rates
25 Stant in vadis cæno retentæ turbido
Macraque luctantes aqua;

PEDIATIUS RÓMAI LOVAGHOZ.

Gyávának tartasz-é, mert nincs módomba már
Hajózni a nyílt tengeren
S túrvén kemény fagyot s a forró nap hevét
Követni a győztes táborát?
De él még bennem, él a harag s a régi düh 5
S van nyelvem megívnom veled.
Testvérhugodra, kit te hitvány ágyasul
Eladtál, oh mért ingerelsz,
Parázna rongy, kit a rendből Cæsar kidob,
Ha megérti tolvajságodat 10
S hogy mint akartad eldorbézolt jussodat
Öcsédén, későn, venni meg;
Egykor hogy ittál, férfiak között gyerek,
Midőn megestél részegen,
S a még alvó fölött hangzott a nászi dal: 15
Talasio, Talasio!
Mért sáppadsz, asszony? Bánod már szerelmeid?
Ráismersz bűneidre már?
Nem csalsz te engem czéda latraid közé
Cotyto ocsmány ünnepén, 20
Mikor szent tánczban a faracskád mozgatod
Selyemruhácskát öltve föl;
Nem látlak hívni a szagos matrózokat
A szőke Thybris partjain,
Hol piszkos sárban ott rekednek a hajók 25
S küzködnek a sekély vizen;

Neque in culinam ad uncta novendialia
Dapesque duces sordidas,
Quibus repletus ut salivosis labris
30 Obesam ad uxorem redis,
Exæstuantis dente solvis pantices
 Udisque lambis saviis.
Nunc læde, nunc lacesse, si quicquam vales !
 Et nomen adscribo tuum :
35 Cinæde Pediti, tuæ liquere opes
 Fameque genuini crepant.
Videbo habentem præter ignavos nihil
 Fratres et iratum Iovem
Scissumque ventrem et hirneosi patrum
40 Pedes inedia turgidos.

Se nem viszel kilencz napos sírok közé
 Fölfalni a holtak ételét,
 Mivel ha jól laktál s a nyálad folyni kezd,
 Elhízott nődhöz visszatérsz 30
 S fogaddal ösztökélve vágyait, vele,
 Mint lánynyal lány, bujálkodol.
 Most sértegecs, silány, most ingerelj, ha tudsz!
 Versemben állni fog neved:
 Elúszott pénzed, szajha Pediatius, 35
 S éhségtől csattog a fogad.
 Megérem, mid se lesz, csupán a sorsharag
 És ingyenélő véreid,
 Repedt tested meg vén bátyád sérvése és
 Ínségtől görcsös lábai. 40

ADNOTATIONES.

Liber in adversos hostes stringatur iambus.
Ovid. Rem. 377.

ADNOTATIONES.

V. 1—2. *Iacere me . . . putas*, infirmum atque imbellem esse opinaris; ut Tibull. I. 4, 31—32: «Quam *iacet*, infirmæ venere ubi fata senectæ, Qui prior Eleo est carcere missus equus» et ibid. II. 5, 109—110: «*iaceo* cum saucius annum Et faveo morbo.» Cf. etiam Propert. I. 6, 25: «Me . . . quem voluit semper fortuna *iacere*.» Videtur Horatius a *Pediatio*, dignitate equitis Romani elato, iurgio lacessitus esse, quod olim victas partes esset secutus libertinoque patre natus legioni Romanæ imperitasset tribunus, unde infra vs. 33: «Nunc læde, nunc lacesse.» Cf. Hor. Sat. I. 6, 45—50: «Nunc ad me redeo libertino patre natum, Quem rodunt omnes libertino patre natum, Nunc quia sim tibi, Mæcenas, convictor, at olim, Quod mihi pareret legio Romana tribuno.» Quod Horatius certe ægre ferebat eo potissimum tempore, cum ex bello, ubi iam tribunus fuerat iusque sibi adquisiverat ad honores summos adipiscendos, inter victos rediens agroque paterno veteranis triumphum adsignato spoliatus scriptum quaestorium sibi comparare coactus est. Cf. Hor. Epist. II. 2, 47—52: «Civilisque rudem belli tulit æstus in arma Cæsaris Augusti non responsura lacertis, Unde simul primum me dimisere Philippi, Decisis humilem pennis inopemque paterni Et laris et fundi paupertas impulit, audax Ut versus facerem.» Simile quid ei evenisse videtur iam in castris Bruti; cf. Porphy. ad Hor. Sat. I. 7, 1: «P. Rupilius cognomine Rex, Prænestinus . . . proscriptus a triumviris confugit ad Brutum et inter comites habitus est. Ibi militantem Horatium Flaccum iurgio lacessivit, propter quod amaritudinem stili poeta in eum strinxit.» Ut igitur P. Rupilius ultus est scribendo in eum Sat. I. 7., ita invectus est hoc epodo in *Pediatium*. — *Ut ante, vec-*

tari freta, ut olim (a. 42. a. Chr. n.) bello Philippensi, quo classis Bruti stationem habebat Neapoli, in portu Philipporum, et perpetuo navigabat inter hunc portum et insulam Thasi, unde commeatus castris advehebantur. Videtur igitur Horatius una cum Pompeio Varo aliquamdiu expeditionibus maritimis, deinde in terram egressus pugnae ultimae Philippensi interfuisse; post cladem autem acceptam Horatius se dedit Octaviano, Pompeius Varus per mare effugiens Sexto Pompeio se adiunxit. Cf. Hor. Carm. II. 7, 1. sqq.: «O saepe mecum tempus in ultimum Deducte Bruto militiæ duce . . . Pompei, meorum prime sodalium . . . Tecum Philippos et celerem fugam Sensi . . . Sed me per hostes Mercurius celer Denso paventem sustulit aere: Te rursus in bellum *resorbens Unda fretis tulit aestuosis.*» Ergo Pompeium *resorbuit* mare, i. e. iterum conscendit navem, unde prius in terram egressus erat; contra Horatius non potuit aut noluit effugere ex pugna Philippensi, ut illi, de quibus Cas. Dio XLVII. 49: ἐπὶ τῇ θάλασσαν διέφυγον καὶ μετὰ τοῦτο τῷ Σέξτω προσέθεντο. Ceterum Horatium etiam in classi meruisse elucet ex Carm. II. 6, 5—7: «Tibur Argeo positum colono Sit meæ sedes utinam senectæ, Sit domus *lasso maris.*» -- *vectari freta*, accusativus, ut Verg. Aen. III. 191: «vastumque cava trabe currimus æquor.»

V. 3—4. *Nec ferre durum frigus aut aestum pati*, versum ante oculos habuisse videtur auctor Catal. (Pseudovergil.) IX. 45: «Immoderata pati iam frigora iamque calores.» — *Nec ferre durum frigus*, referendum ad celeberrimam Bruti expeditionem hibernam (a. 43. a. Chr. n.), cum Athenis profectus media hieme per Illyriam exercitum duxit Dyrrhachio usque ad Apolloniam (cf. Plutarch. Quæst. Conv. VI. 8, 2. et Brut. 25.), ubi C. Antonium, triumviri fratrem, ad deditionem (cf. Appian. B. C. III. 79.) coegit. Athenis Bruto se adiunxit, relictis studiis philosophiæ, Horatius; poterat igitur huic expeditioni interesse. — *aestum pati*, referendum ad bellum Philippense æstate anni 42. a. Chr. n. inceptum, cum Brutus et Cassius exercitum duxerunt Sardibus terrestri itinere Abydum, unde ad Chersonesum Thraciam traicientes eadem, qua olim Xerxes, via brevissimo tempore pervenerunt Philippos: cf. Appian. B. C. IV. 87—88. — *arma victoris sequi*, ut Verg. Aen. III, 54: «Res Agamemnonias

victriciaque arma secutus.» Cf. Tibull. II. 6, 1: «Castra Macer sequitur»; Ov. Am. III. 8, 27: «trepidias acies et fera castra sequi»; Lucan. X. 407: «Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur.» Ceterum, quæ Horatius vss. 1—4. huius epodi commemorat, id est expeditiones maritimas, itinera terrestria longinqua et militandi labores, eadem breviter tetigit postea Carm. II. 6, 5—8: «Tibur Argeo positum colono Sit meæ sedes utinam senectæ, Sit domus lasso *maris et viarum Militiaequæ.*» — *victoris*, Bruti. Nam Brutus. C. Antonio devicto Macedoniaque occupata, ut Cass. Dio. XLVII. 25. docemur: ἐς τὰ νομίσματα, ἃ ἐκόπτετο. εἰκόνα τε αὐτοῦ καὶ πάλιον, ξυφιδία τε δύο ἐνετόπου· δηλῶν ἕκ τε τούτου καὶ διὰ τῶν γραμμάτων, ὅτι τὴν πατρίδα μετὰ τοῦ Καρσίου ἠλευθερηκῶς εἶη. In ephemeride autem *Berliner Philologische Wochenschrift* (a. 1888. p. 1043.) descriptus est nummus aureus, ubi conspicitur Bruti imago corona laurea, victoriae signo cincta et tropæum inter duo rostra, ex quo etiam Brutum ipsum elatum fuisse belli navalis a se gesti gloria patet, quare expeditiones maritimas ab Horatio hoc loco commemorari non est mirum. Unde etiam id elucet, cur Horatius hoc carmen in libro epodon publici iuris facere non potuerit. Nam Brutum victorem appellando lectores commonefecisset summi dedecoris Octaviani Cæsaris, pugnae Philippensis primæ, de qua Suet. Octav. 13.: «(Octavianus) inita cum Antonio et Lepido societate Philippense quoque bellum, quamquam invalidus atque æger, duplici prælio transegit, quorum priore *castris exutus* vix ad Antoni cornu *fuga* evaserat»; Plin. N. H. VII. 147—148: «In divo quoque Augusto . . . magna sortis humanæ reperiantur volumina . . . Philippensi prælio morbidi *fuga* et *triduo in palude* ægroti et (ut fatentur Agrippa et Mæcenas) aqua subter cutem fusa turgidi *latebra*»: Plut. Brut. 42. (de prima pugna Philippensi): Καῖσαρ οὐδαμῶς φανερός ἦν. Neque mirum est Horatium Mæcenati Augustoque nondum conciliatum aliter hic atque postea de bello Philippensi loqui; iocatur certe Carm. II. 7, 9—12: «Tecum Philippos et celerem fugam Sensi relicta non bene parmula, Cum fracta virtus et minaces Turpe solum tetigere mento.» Sed Epist. I. 20, 20—23., multo post bella civilia tempore, cum iam non erat ei timendum, ne Augustum læderet, iterum, sicut hoc loco, serio gloriatur bellica virtute: «Me liber-

tino natum patre et in tenui rei Maiores pennas nido extendisse loqueris, Ut quantum generi demas, *virtutibus* addas: *Me primis urbis belli placuisse* domique.» Qui enim erant primi illi urbis, quibus poeta in bello placuit? Brutus certe et Cassius. Optime igitur dixit olim magnus ille *Lessing* (ed. Lachm. IV. p. 26.): «Horaz war ein junger Mensch ohne Ahnen und Vermögen, und dennoch gelangte er gleich Anfangs zu der Würde eines Tribuns. Ist es also nicht klar, dass Brutus persönliche Eigenschaften in ihm müsse entdeckt haben, welche den Mangel an Ahnen und Vermögen ersetzten? Was konnten diese aber für Eigenschaften sein, wenn es nicht entschiedener Muth und eine vorzügliche Fähigkeit zur Kriegskunst wären?»

V. 5—6. *Valent, valent mihi ira*, sæpius commemorat Horatius iracundiam suam; cf. Sat. II. 3, 323: «Non dico horrendam rabiem», Carm. III. 9, 22—23: «improbo Iracundior Hadria», Epist. I. 20, 25. «Irasci celerem.» Ceterum *ira* est fons poseos iambicæ; cf. Carm. I. 16, 1—9: «O matre pulchra filia pulchrior, Quem criminosis cumque voles modum Pones *iambis*, sive flamma, Sive mari libet Hadriano. Non Dindymene, non adytis quatit Mentem sacerdotum incola Pythius, Non Liber æque, non acuta Si geminant Corybantes aera, *Tristes ut irae*.» — *antiquus furor*, quo olim in bello civili duce Bruto pugnaveram. Cf. Hor. Carm. III. 14, 21—28. (ad servum suum): «Dic et argutæ properet Neæræ Murreum nodo cohibere crinem: Si per invisum mora ianitorem Fiet, abito. Lenit albescens animos capillus Litiæ et rixæ cupidos protervæ: Non ego hoc ferrem *calidus iuventa Consule Planco*», ubi mentione consulis Planci alludit ad annum 42. a. Chr. n., i. e. ad tempus belli Philippensis. Vult igitur dicere: «Nunc æquo animo fero iniurias, sed olim belli civilis tempore nemo me impune lacessere potuisset iuventute fervidum.» — *furor*, eodem nomine notat bellum civile Carm. IV. 15, 17—18: «non *furor Civilis* aut vis exiget otium»; cf. etiam Epist. II. 2, 47. (de se ipso): «*Civilisque* rudem belli tulit *aestus* in arma.» Ceterum *furor* est proprius iambis, unde A. P. 79: «Archilochum proprio *rabies* armavit *iambo*» et Carm. I. 16, 22—25: «me quoque pectoris Temptavit in dulci iuventa Fervor et in celeres *iambos* Misit *furentem*.» — *Et lingua*, rem enim habet cum homine

ignavo, qui lingua tantum maligna valet; est igitur cum eo lingua pugnandum. — *qua par sim tibi*, codex Bruxellensis habet: «*qua assim tibi*»; ego emendavi: *par sim*, i. e. qua me tibi parem præstabo. Origo corruptelæ: pro *parsim* legebatur *passim*. An scribendum *assurgam*, ut contrarium sit præcedenti *iacere* (vs. 1.)? Cf. Verg. Aen. X. 94—95: «nunc sera querelis Haud iustis *assurgis* et irrita iurgia iactas».

V. 7—8. *Per prostituta*, codices habent *Et prostituta*, ubi Ribbeck pro *Et* rectissime coniecit *Per*; ut enim homines obtestari aliquem solent per caput fratrum aut sororum eius, ita hoc loco Horatius acerba cum ironia per contubernium sororis Peditii iurat. — *prostituta turpe contubernium Sororis*, agitur de sorore Peditii; cf. Porphy. ad Hor. Sat. I. 8, 39: «Peditius eques Romanus honesto patrimonio consumpto etiam *castitatem sororis vendiderat*» — *turpe contubernium*, agitur enim de concubinato indigno sororis equitis Romani. Videtur igitur Peditius virginitatem sororis diviti cuidam magno pretio vendidisse. — *contubernium*, opponitur connubio iusto: concubinatus, ut Curt. Ruf. V. 5, 20. — *o quid me incitas*, similiter dicit Horatius Epod. 6, 1—4. et 11—12: «Quid immerentes hospites vexas, canis Ignavus adversum lupos? Quin huc inanes, si potes, vertis minas Et me remorsurum petis? . . . Cave cave: namque in malos asperrimus Parata tollo cornua.» Ante oculos habuit Catull. 40, 1—2: «Quænam te mala mens, miselle Rave, Egit præcipitem in meos iambos?»

V. 9—10. *impudice*, i. e. cinæde, ut Catull. 29. 1—5: «Quis hoc potest videre, quis potest pati, Nisi *impudicus* et vorax et aleo,*) Mamurram habere, quod comata Gallia Habebat ante et ultima Britannia? *Cinæde* Romule, hoc videbis et feres?» Cf. etiam Catull. 16, 1—4: «Pedicabo ego vos et inrumabo, Aureli *pathice* et *cinæde* Furi, Qui me ex versiculis meis putastis, Quod sunt *molliculi*, *parum pudicum*?» et Hor. Epist. I. 20, 3. (ad libellum suum cum puero delicato comparatum): «Odisti claves et grata sigilla *pudico*» — *improbande Caesari, Seu* etc., quem Cæsar Octavianus in sollempni equitum Romanorum probatione ordine equestri movere debet, si facta

*) Legendum fortasse *eluo* i. e. *helluo*.

eius compererit. Cf. Val. Max. II. 2, 9: «Equestris vero ordinis iuventus omnibus annis bis Urbem spectaculo sui sub magnis auctoribus celebrat, die Lupercalium et *equitum probatione*»; Ov. Trist. II. 89—90. (ad Augustum de se equite Romano): «At, memini, vitamque meam moresque *probabas* Illo, quem dederas, prætereuntis equo»; Suet. Claud. 16. (de censura Claudii): «Recognitione equitum iuvenem probri plenum, sed quem pater *probatissimum* sibi affirmavit, sine ignominia dimisit.» *Improbati* autem dicebantur, qui in hac recognitione a censore aut ab alio magistratu munere censoris fungente notabantur; cf. Sueton. Octav. 39. (de Octaviano censorem agente): «unumquemque equitum rationem vitæ reddere coegit atque ex *improbatis* alios pœna, alios ignominia notavit, plures admonitione.» Post longum intervallum censores creati sunt a triumviris a. 42. a. Chr. n. ante pugnam Philippensem; postea Octavianus ipse sæpissime summa cum severitateungebatur munere censoris; cf. Sueton. Octav. 37: «Nova officia (Augustus) excogitavit . . . triumviratum legendi senatus et alterum recognoscendi turmas equitum, quotiensque opus esset»; ibid. 38: «Equitum turmas frequenter recognovit post longam intercapedinem reducto more travectionis»; ibid. 39: «notavitque aliquos (ex equitibus), quod pecunias levioribus usuris mutuati graviore fenore collocassent.» — *improbande*, cf. Hor. Epod. 5, 8: «Per improbaturum hæc Iovem.» — *furta . . . tua*, furtum obicit cinædo Thallo etiam Catull. 25, 6—9., quod carmen Horatius in hoc epodo ante oculos habuit: «Remitte pallium mihi meum, quod involasti, Sudariumque cætabum catagraphosque Thynos, Inepte, quæ palam soles habere tamquam avita, Quæ nunc tuis ab unguibus reglutina et remitte»; eodem modo Catull. 33, 1—2: «O *furum* optime balneariorum, Vibenni pater et *cinæde* fili.» Talia furta commisit fortasse etiam Pediatius. Furtum et impudicitiam, ut hoc loco, etiam Epist. I. 16, 36. et 38. una commemorat Horatius: «Idem, si clamet *forem*, neget esse *pudicum*, Mordear opprobriis falsis?» — *dicantur*, sc. Cæsari munere censorio fungenti.

V. 11—12. *helluato . . . patrimonio*, habuit enim Pediatius patrimonium honestum, quod helluatione perdidit; cf. Hor. Sat. I. 8, 39: «*Helluo* vel fragilis, Pediatia» et Porphy. ad Hor. Sat.

I. 8, 39: «Pediatus eques Romanus honesto patrimonio consumpto.» Horatius ante oculos habuit Ciceronis (Pro Sest. 26.) verba in L. Calpurnium Pisonem: «Me ipsum ut contempsit *helluo* patriæ! Nam quid ego *patrimonii* dicam, quod ille totum, quamvis quæstum (sc. corpore!) faceret, *amisit*» et Cic. Agr. I. 1: «ut *impurus helluo* turbet rem publicam . . . ut fit non minus in populi Romani *patrimonio nepos* quam in suo» et Cic. De dom. 25: «helluoni spurcatissimo . . . homini egentissimo et facinosissimo, Sexto Clodio.» — *helluato*, helluatione consumpto; cf. Catull. 29, 16—17: «Parum expatratavit an parum *helluatus* est? Paterna prima lancinata sunt bona»; Gell. N. A. II. 24, 11: «cum . . . plerique in *patroniis* amplis *helluarentur* et familiam pecuniamque suam praudiorum convivorumque gurgitibus proluissent.» Notandus autem apud Horatium, ut etiam apud Catullum, transitivus huius verbi sensus. — *sera* . . . In *fratre parsimonia*, videtur Pediatius fratres minores non ita, ut equitem Romanum decebat, educandos curavisse; unde infra vs. 37—38: «Videbo habentem *praeter ignavos* nihil *Fratres*.» Ignavi scilicet fratres Pediatii facti sunt, cum nihil honesti didicissent. Contrarium laudat Hor. Carm. II. 2, 5—6: «Vivet extento Proculeius ævo Notus in fratres animi paterni.» — *sera* . . . *parsimonia*, sordida enim in fratrem avaritia non compensabatur helluatio pristina Pediatii; cf. Hesiod. Opp. 369: *δειλή δ' ἐνὶ πύθμηνι φερέδω* et Senec. Epist. 1, 5: «Sera parsimonia in fundo est», i. e. cum nummus iam in imo fundo arcæ est, cum iam admodum pauci nummi sunt in arca.

V. 13—16. *acta puero cum viris convivia*, parentes enim Pediatii parum diligenter custodierunt pudicitiam filii; cf. Porphy. ad Hor. Sat. I. 8, 39: «Pediatus eques Romanus . . . indulgentia parentum mollis evaserat, ut omnem libidinem cum voluptate pateretur.» — *Udaeque per somnum nates*, viri igitur puerum Pediatium inebriatum constupraverunt. — *nates*, ut Catull. 33, 1—2. et 5—8.: «O furum optime balneariorum, Vibenni pater et cinæde fili . . . Cur non exilium malasque in oras Itis, quandoquidem patris rapinæ Notæ sunt populo et *nates* pilosas, Fili, non potes asse venditare.» — *inscio repente clamatum super*, codices habent *insuper*, sed *insuper* præpositionis vice fungens iungi solet cum accusativo, non cum ablativo, ut hoc loco.

Quare emendavi: *super*; nam *insuper* ortum esse videtur ex dittographia propter præcedens *clamatum*. — *inscio . . . super*, super dormiente; cf. Lucret. VI. 1247—1248: «Exanimis *pueris super* exanimata parentum Corpora.» — *Talasio*, aut *Talassio*, deus nuptialis apud Romanos, ut apud Græcos *Hymen* et *Hymenæus*; clamari solebat nomen eius tum præcipue, cum nova nupta intravit domum mariti. Hoc loco igitur nuptæ partes agit puer *Pediatius*. Simile quid narratur de Nerone imperatore impudico; cf. Sueton. Ner. 29: «Doryphoro liberto . . . ita ipse denupsit, voces quoque et heulatus vim patientium virginum imitatus.» Origo vocis *Talasio* est obscura; cf. Fest. Paul. p. 519. s. v. (ed. *Thewreuk*): «*Talassionem* in nuptiis Varro ait signum esse lanificii. *Talassionem* enim vocabant quasillum, qui alio modo appellatur calathus, vas utique lanificiis aptum.» Horatius videtur ante oculos habuisse Verg. Catal. XII. 7—9: «ducit, ut decet, Superbus ecce Noctuinus hirneam: *Talasio*, *Talasio*, *Talasio*.» Altera vocis forma, *Talassius*, occurrit casu dativo apud Catull. 61, 133—134: «Iubet iam servire *Talassio*.»

V. 17—18. *Quid palluisti . . . An* etc., sc. timore subito, culpæ conscius; cf. Hor. Epist. I. 16, 38: «Mordear opprobriis falsis *mutemque colores?*» et Epod. 7, 13—16. (ad Romanos bella civilia scelestâ moventes): «Furorne cæcus *an* rapit vis acrior *An* culpa? responsum date. Tacent et albus ora *pallor* inficit *Mentesque* percussæ stupent.» — *femina*, quia cinædus est, vir mollis muliebria patiens; eodem modo Hor. Sat. I. 8, 39. eum pro *Pediatio* *Pediatiam* nominavit ad hunc ipsum locum alludens *Pediatiumque* breviter, ut iam ex hoc epodo omnibus notum, perstringens. Nam hunc epodum, etsi Horatius eum non edidit, ex multis apographis tamen notissimum fuisse docent imitationes Tibulli, Ovidii et Priapeorum in his adnotationibus nostris commemoratæ. Cf. Porphy. ad Hor. Sat. I. 8, 39: «*Pediatius . . . mollis evaserat, ut omnem libidinem cum voluptate pateretur. Propter quod eum Horatius feminino nomine* *Pediatiam* appellavit.» — *An ioci dolent*, iam te pœnitent iocorum; cf. Catull. 63, 73: «Iam iam dolet, quod egi, iam iamque pœnitet.» — *ioci*, sensu erotico, Hungarice *szerelmeskedések* sive *szerelmi kalandok*, Germanice *Liebschaften* sive *Liebesabenteuer*. Eodem sensu Hor. Epist. I. 6, 65—66: «Si, Mimnermus

uti censet, sine *amore iocisque* Nil est iucundum, vivas in *amore iocisque*» et ibid. II. 2, 56: «anni Eripuere *iocos Venerem* conviviam ludum»; Carm. I. 2, 33: «Erycina ridens, Quam *Iocus* circumvolat et *Cupido*.» Cf. Ov. Her. 15, 47—48: «Tunc te plus solito lascivia nostra iuvabat Crebraque mobilitas aptaque verba *ioco*» et A. A. II. 175—176: «cum culta pax sit amica Et *iocus* et causas quidquid amoris habet» et ibid. II. 723—724: «Accedent questus, accedet amabile murmur Et dulces gemitus aptaque verba *ioco*»; Priap. 82, 24—25. (ad mentulam): «Puella nec *iocosa* te levi manu Fovebit adprimetve lucidum femur» et ibid. 45: «*Venus iocosa* molle ruperit latus.» — *facta . . . tua*, facinora, peccata erotica; cf. Catull. 81, 5—6. (de puero delicato): «quem tu præponere nobis Audes et nescis, quod facinus facias.»

V. 19—20. *Non me vocabis* etc., non me facies participem scelerum tuorum. — *spurca per Cotyttia*, codices habent *pulchra*, sed Haupt optime emendavit: *spurca*; origo corruptelæ: haplographia propter præcedens *vocabis*. Dicitur autem *spurcum* de nefanda libidine, ut Catull. 106, 1—2: «tua cana senectus *Spurcata* impuris moribus intereat» et 77, 7—8: «puræ pura puellæ Savia comminxit *spurca* saliva tua» et Cic. Agr. I. 1: «*impurus* helluo» et Cic. De dom. 25: «helluoni *spurcatisimo* . . . homini egentissimo et facinerosissimo, Sexto Clodio.» Horatius ipse dicit Sat. II. 5, 18: «Utne tegam *spurco* Damæ latus?» — *per Cotyttia*, per dies festos Cotyttus, ut Hor. Carm. II. 3, 6—7: «per dies Festos.» — *Cotyttia*, festa nocturna in honorem Cotyttus, Veneris Thraciæ (cf. Strab. X. p. 470. et Athen. XII. 8.) etiam Athenis præcipue a feminis celebrata, omnibus nefandæ libidinis generibus fœdissima. Cultum huius deæ etiam apud Romanos receptum fuisse non est verisimile; sed certe usitati erant virorum cinædorumque certis diebus conventus, quos Horatius hoc loco, comædiæ Eupolidis memor, iocose Cotyttia nominat. Hunc suum locum respexit Hor. Epod. 17, 56—57. (verba Canidiæ ad Horatium): «Inultus ut tu riseris Cotyttia Volgata, sacrum liberi Cupidinis.» Ad utrumque locum alludit Iuven. 2, 91—92: «Talia secreta coluerunt orgia tæda Cecropiam soliti *Baptae* lassare Cotytton,» ubi scholiasta adnotat: «*Baptae* titulus libri, quo impudici describuntur ab Eupolide, qui inducit viros ad imitationem feminarum saltantes.

Baptæ autem molles. Quo titulo Eupolis comœdiam scripsit, ob quam ab Alcibiade, quem præcipue perstrinxerat, necatus est.» Eupolidem, veteris comœdiæ Atticæ auctorem, commemorat Horatius etiam Sat. I. 4, 1—5: «*Eupolis* atque Cratinus Aristophanesque poetæ Atque alii, quorum comœdia prisca virorum est. Si quis erat dignus describi, quod *malus* ac *fur*, Quod *moechus* foret aut sicarius aut alioqui Famosus, multa cum libertate notabant.» — *Ad feriatos fascinos*, obscene dictum: intelligendi sunt pedicones festum Cotyttus agentes, quorum libidinibus inserviebat Pediatius. *Fascini* ergo viros significant, ut apud Horatium *cunnus* feminam; cf. Sat. I. 2, 36: «mirator *cunni* Cupiennius albi» i. e. matronarum albis stolis indutarum; notissimus est autem locus ille, quem etiam *Lord Byron*, illustrissimus Britannorum poeta, in *Don Juan**) celebravit: Sat. I. 3, 107—108: «Nam fuit ante Helenam *cunnus* teterrima belli Causa.» Horatium ipsum Augustus teste Suetonio (in vita Horatii) «sæpe inter alios iocos purissimum *penem* et homuncionem lepidissimum» appellavit. *feriatos*, festum agentes, ut Hor. Carm. IV. 6, 14—15: «male feriatos Troas.» *Feriatos fascinos* igitur idem significat, quod Epod. 17, 56—57: «Cotyttia . . . sacrum liberi Cupidinis», ubi poeta ad hunc ipsum locum alludit. — *fascinos*, verbum occurrit apud Hor. Epod. 8, 17—18: «Inlitterati num magis nervi rigent Minusve languet fascinum?»

V. 21—22. *Nec te movere lumbulum in crocotula*, codex Bruxellensis habet: «Nec *deinde* te movere *lumbos* in *ratulam*.» Ubi *deinde* omisi, quia ex «*te movere*» ortum videtur «*dein movere*», tum «*deinde movere*», ad extremum, cum pronomen desideraretur, «*deinde te movere*.» Pro *lumbos* scripsi *lumbulum* et pro inepto *ratulam* ex Aldina II. *crocotula*; formis enim deminutivis utitur Horatius ad mollitiem muliebrem cinædi significandam ad exemplum carminis Catull. 25, 1—2. et 10—11; «Cinæde Thalle, mollior *cuniculi* capillo Vel anseris *medullula* vel *imula auricilla* . . . Ne laneum *latusculum* manusque *mollicellas* Inusta turpiter tibi flagella *conscribillent*.» Ergo *latusculo* cinædi apud Catullum respondet *lumbulus* apud Horatium. — *movere lumbulum*, cinædus ad sonum crotalorum et tibie pera-

*) Lib. IX. stroph. 55.

git sacram saltationem in templo Cotyttus. Poeta ante oculos habuit Eupolidis Baptas, ubi teste Schol. in Iuven. 2, 91. scriptor: «inducit viros ad imitationem feminarum saltantes.» Cf. Eupol. fr. 77. (ed. Koek), ubi agitur de viro, fortasse de Alcibiade ipso, in honorem Cotyttus saltante: Ὅς καλῶς μὲν τυμπανίζεις καὶ διαψάλλεις τριγῶνοις Κᾶπικινεῖς ταῖς κοχῶνας Κᾶνατείνεις τῷ σκέλη.*) *Lumbulum movere* de actione saltandi, ut Verg. Cop. 2: «Crispum sub crotalo docta movere latus»; Iuven. 6, 314 – 315: «Nota Bonæ secreta Deæ, cum tibia lumbos Incitat.» Cf. Priap. 19, 1–3: «Telethusa circulatrix, Quæ *clunem* tunica tegente nulla Sistris aptius acriusque *motat*» et 27, 1–2: «Deliciæ populi, magno notissima circo, Quintia vibratas docta *movere nates.*» Horatius ante oculos habuisse videtur Catull. 16, 10–11: «his pilosis, Qui duros nequeunt *movere lumbos.*» — *in crocotula*, veste feminea, ut nunc quoque in ephemeridibus sæpe legimus in conventibus hominum, qui nunc dicuntur, *homosexualium* pueros aut iuvenes libidinibus virorum inservientes vestibus indui solere muliebribus. *Crocota* erat tunica tenuis crocei coloris in luxu feminarum usurpata, cinædo *Peditatio* eo magis conveniens, quod interdum etiam Galli, sacerdotes semiviri *Cybeles*, hac veste utebantur. Horatius ante oculos habuit Cic. De harusp. resp. 21, 44. (de Clodio veste muliebri induto in templum Bonæ Deæ irrepente): «P. Clodius a *crocota*, a mitra, a muliebribus soleis purpureisque fasciis, a stupro est factus repente popularis.» Etiam Iuven. 2, 97. dicit de cinædo Bonam Deam celebrante: «Cærulea indutus scutulata aut galbina rasa.» — *crocotula*, formam deminutivam sumpsit Horatius ex Plant. Epid. II. 2, 45. sqq., ubi agitur de luxu feminarum: «Quid istæ, quæ vestei quotannis nomina inveniunt nova! Tunicam rallam, tunicam spissam, luteolum cæsicium, Indusiatum, patagirtam, caltulam aut *crocotulam.*» — *prensus . . . altaribus*, cinædi prius precantes tangunt aram, deinde saltare incipiunt. Cf. Ov. Am. I. 4, 27: «Tange manu mensam, tangunt quo more precantes.» V. 23–26. *Flavumque . . . Thybrim*, ut Hor. Carm. I. 2, 13: «flavum Tiberim» et II. 3, 18: «Villaque flavus quam Tiberis lavit.» — *propter Thybrim*, ad Tiberim, ut Lucret. II.

*) Ita rectissime scripsit Fritzschi pro tradito: καὶ πείσεις ἄνω σκέλη.

30: «Propter aquæ rivum sub ramis arboris altæ.» — *olentes nauticos*, nautas male olentes, ut Hor. Epod. 10, 1—2: «Mala soluta navis exit alite Ferens *olentem* Mævium» et Carm. I. 17, 7. (de hirco): «*Olentis* uxores mariti.» — *nauticos*, nautas; codices habent *nauticum*, ego emendavi: *nauticos*, quia nautici sæpe appellantur nautæ; cf. Liv. XXVIII. 7: «Philippus supervenit tumultumque etiam ex terra nauticis præbuit»; Plin. N. H. XVI. 70, 1: «Velificant in Pado nautici.» — *nauticos Vocare*, sensu erotico *vocare* significat: aliquem aut aliquam vocare ad rem Veneream peragenda. Hoc loco cinædus vocat nautas, ut libidinibus eorum inserviat. Nautæ erant frequentissimi hospites lupanarium, unde Hor. Epod. 17, 20. (de Canidia): «Amata nautis multum et institoribus.» — *caeno retentæ*, ut Hor. Sat. II. 7, 26—27: «hæres . . . Nequiquam cæno cupiens evellere plantam.» — *caeno . . . turbido*, codices habent *sordido*, quod ab Horatio scriptum fuisse non est verisimile, cum statim (vs. 28.) sequatur *sordidas*. Emendavi: *turbido*. Hunc enim Horatii locum ante oculos habuisse videtur Verg. Aen. VI. 296. (de ripa Acherontis, quo adpellitur navis Charontis): «*Turbidus* hic *caeno* vastaque voragine gurges.» Cf. etiam Verg. Ge. II. 137: «*auro turbidus* Hermus.» — *Macraque . . . aqua*, exigua; insolenter dictum.

V. 27—28. *in culinam ad uncta novendialia*, in codicibus legitur: «in culinam et uncta *compitalia*», sed præpositio *in* nequit ad *compitalia* et ad *dapes* (vs. 28.) commode referri neque, quid *compitalia* hoc loco sibi velint, explicari potest. Quare pro *et* scripsi ad et *compitalia* mutavi in *novendialia*. — *culinam*, cf. Paul. Fest. s. v. (p. 46. ed. *Thewrewk*): «Culina vocatur locus, in quo epulæ in funere comburuntur» et latiore sensu, ut hoc loco, *culina* significat communia sepulcra pauperum, ut Gromat. vett. 21, 18; 55, 9; 86, 9. docemur; cf. Aggen. comment. in Frontin. p. 60. Ges.: «Sunt in suburbanis loca publica inopum destinata funeribus, quæ loca *culinas* appellant.» Horatius etiam Sat. I. 8, 39. inducit Pediatium montem Esquilinum frequentantem, ubi prius (vs. 10. eiusdem satiræ): «miseræ plebi stabat commune sepulcrum.» — *ad uncta novendialia*, sacra novendialia dicuntur ea, quæ nono post sepulturam die mortuis offerebantur. *Dapes* comburebantur in sepulcretis, ubi homines pauperes reliquias cenæ ex cinere legentes

vescebantur. Horatius respexit Catull. 59, 1—5: «Bononiensis Rufa Rifulum fellat, Uxor Meneni, sæpe quam *in sepulcretis* Vidistis ipso rapere *de rogo cenam*, Cum devolutum ex igne prosequens panem Ab semiraso tunderetur ustore.» Eandem rem tangit Hor. Epod. 17, 46—48. (de Canidia): «O nec paternis obsoleta *sordibus* Neque *in sepulcris pauperum* prudens anus *Novendiales* dissipare pulveres», cui loco optime respondent hic vs. 27—28: «Neque *in culinam* ad uncta *novendialia* Dapesque duces *sordidas*.» Porphy. ad Hor. Epod. 17, 48. hæc adnotat: «Cinerum reliquias vult intellegi, nam novendiale dicitur sacrificium, quod mortuo fit nono die, quam sepultus est.» Errabant igitur interpretes, qui apud Hor. Epod. 17, 48. *pulveres* ad reliquias corporis mortui in rogo combusti referre volebant; agitur enim de cineribus cenæ novendialis ambustæ, quos Canidia misera vescendi causa dissipare solebat. — *uncta novendialia*, anapæstus in quarto pede trimetri iambici; eodem loco tribrachys reperitur Hor. Epod. 17, 17: «Alitibus atque canibus homicidam Hectorem» et ibid. vs. 74: «Vectabor umeris tunc ego inimicis eques.» — *uncta*, sordida, ut res ambustæ esse solent; epitheton *unctum* pro *sordidum* est Horatio proprium. Cf. Hor. Epist. I. 14, 21: «*uncta* popina» et Sat. II. 4, 62: «*immundis* popinis»; Sat. II. 2. 68—69: «nec sic, ut simplex Nævius, *unctam* Convivis præbebit aquam»; Sat. II. 4, 78—79: «Magna movet stomacho fastidia, si puer *unctis* Tractavit calicem manibus». — *Dapesque . . . sordidas*, pauperibus et mendicis convenientes; cf. Cic. Ad Att. XII. 27, 1: «Sordida villula ac valde pusilla»; Senec. Epist. 18, 7: «Timoneas cenas et *pauperum* cellas . . . *panis* durus ac *sordidus*,» ubi panis sordidus significat panem plebeium; Lucan. IV. 396: «sordida tecta» i. e. casæ pauperum; Hor. Carm. II. 10, 6—8: «caret *obsoleti Sordibus tecti*, caret invidenda Sobrius aula.»

V. 29—32. *Quibus repletus ut salivosis labris*, i. e. postquam satur factus est Pediatius, libidinem sentire incipit; cf. Catull. 32, 10—11: «Nam pransus iaceo et satur supinus Pertundo tunicamque palliumque.» — *salivosis labris*, saliva cupidinem (libidinem) significat, ut Senec. Epist. 79, 7: «Aut ego te non novi aut Aetna tibi *salivam* movet. Iam cupis grande aliquid et par prioribus scribere.» Cf. Pers. Sat. 5, 112. (de

cupidine lucri): «Nec gluttu sorbere *salivam Mercurialem*.» — *Obesam*, per irrisionem: pinguem et crassam. — *Exaestuantis dente solvis pantices Udisque lambis saviis*, i. e. tu ne in Venere quidem coniugali ita te geris, ut virum decet, sed facis, quod femina tribas feminæ facere solet; tu vir es, tamen λεσβιάζεις. — *Exaestuantis*, sc. uxoris, quæ sudare incipit in libidinis actu. Eandem rem tangit Horatius Epod. 12, 7-9. (de anibus libidinosi): «Qui *sudor* vietis et quam malus undique membris Crescit odor, cum pene soluto Indomitam properat rabiem sedare.» Ceterum codices habent: *Et aestuantes*, pro quibus inepte positus scripsi: **Exæstuantis**. — *dente*, rectissime coniecit Eldikius pro *docte*, quæ est codicis Bruxellensis lectio. Agitur enim de cunnilingo, qui prius dentibus titillat κλειτοριδα feminæ, iis ipsis dentibus, quibus paulo ante mortuorum cenam comedit, deinde cunnum lambit. Hunc locum et vs. 36. ante oculos habuit Priap. 78, 1-6: «At di deæque *dentibus tuis escam Negent*, amicæ *cunnilinge* vicinæ, Per quem puella fortis ante nec mendax Et quæ solebat impigro celer passu Ad nos venire, nunc misella *landicæ* (i. e. κλειτοριδος!) Vix posse iurat ambulare præ *fossis*» i. e. vulneribus dente cunnilingi factis. — *solvis pantices*, tamquam dissolvis, liquefacis uterum ὄργασμῳ excitato. *Solvi* enim dicitur apud viros de emissionem seminis, apud feminas de ὄργασμῳ. Hunc locum ante oculos habuit Ov. A. A. III. 793-794: «Sentiat *ex imis* Venerem *resoluta* medullis Femina et ex æquo res iuvet ista duos» et ibid. II. 681-682: «Odi concubitus, qui non utrumque *resolvunt*: Hoc est, cur pueri tangar amore minus.» Eodem modo apud Horatium ipsum Epod. 12, 7-9. (de anu libidinosa): «*pene soluto* Indomitam rabiem properat sedare.» — *pantices*, venter, viscera, hoc loco: uterus feminæ. Cf. Plaut. Pseud. I. 2, 50: «vino modo *madidæ* estis: Eo vos vestrosque *pantices* adeo madefacitis, cum sim ego hic siccus» et Priap. 66, 1-4: «Tu, quæ, ne videas notam virilem, Hinc averteris, ut decet pudicam, Nil mirum — nisi, quod times videre, Intra *viscera* habere concupiscis.» Hunc Horatii locum ante oculos habuisse videtur Priap. 82, 26-28: «*Bidens* amica Romuli senis memor Paratur, inter atra cuius inguina Patet iacente *pantice* abditus specus.» *Pantex* vox ex lingua vulgari petita; remansit in lingua Valachorum: *pântece*. —

Udisque lambis saviis, rectissime emendavit Bæhrens; codex Bruxellensis pro *Udisque* habet: *osiculisque*, Helmstadiensis: *osusque*, Arundelianus et Rehdigeranus: *hossusque*. — *Udisque*. . *saviis*, udis propter ὄργασμόν feminæ; Horatius ante oculos habuit Aristoph. Equit. 1284—1286: Τὴν γὰρ αὐτοῦ γλώτταν αἰσχροῖς ἡδοναῖς λυμαίνεται Ἐν κατορείοισι λείχων τὴν ἀπόπτυστον δρόσον Καὶ μολόνων τὴν ὀπήγην καὶ κωκῶν τὰς ἐσχάρας et Catull. 77, 7—8: «Sed nunc id doleo, quod puræ pura puellæ Savia comminxit spurca saliva tua.» Horatium et Aristophanem simul respexit Iuven. 9, 3—4: «Quid tibi cum vultu, qualem deprensus habebat Ravola, dum Rhodopes *uda* terit inguina *barba*.» Horatium imitatur etiam Tibull. I. 8, 37—38: «Et dare *anhelanti* pugnantis *umida* linguis *Oscula*.»

V. 33—36. *Nunc laede, nunc lacesse, si quicquam vales*, cf. supra vs. 8: «quid me incitas» et Hor. Epod. 6, 3—4: «Quin huc inanes, *si potes*, vertis minas Et me remorsurum petis?» — *Et nomen abscribo tuum*, in epodis editis nomine notavit Horatius feneratorem Alfium (2, 67.) et poetam Mævium (10, 2.); falso nomine usus Canidiam posuit pro Gratidia 3, 5. et 17. In homines innominatos invehitur 4., 6., 8. et 12. Hunc locum ante oculos habuit Ovid. Ib. 51—54: «Et neque *nomen* in hoc, nec dicam *facta* (cf. vs. 18. huius epodi) libello, Teque brevi, qui sis, dissimulare sinam. Postmodo, si perges, in te mihi liber *iambus* Tincta Lycambeo sanguine tela dabit» et ibid. vss. 643—644: «Postmodo plura leges et *nomen* habentia *verum*, Et *pede*, quo debent acria bella geri.» — *Cinæde Pediatii, tuæ liquere opes*, ita emendavi versum in codicibus mirum in modum corruptum; Bruxellensis enim habet: «Cine delucci iam te liquerunt opes», Monacensis: «cinæ dulcissimā et liquere opes.» Origo corruptelæ: pro *Pediatii* legebatur *Peduci*.*) Versus igitur eandem habebit formam metricam, quam etiam vs. 13. habet: «Vel acta puero cum viris convivia», i. e. in primo pede erit iambus, in secundo tribrachys, in tertio spondeus, in quarto iambus, in quinto spondeus. An ponendum cognomen scribendumque: «*Cinæde Lusce*, iam *tuæ* liquere opes»? Cognomen *Luscus* occurrit etiam apud Hor. Sat. I. 5, 34. — *Cinæde Pediatii*, ut Catull.

*) Eodem modo *Ciris* vs. 374. «*furialia*» corruptum est in «*frigidula*».

25, 1: «Cinæde Thalle.» Cf. Hor. Sat. I. 8, 37—39. (Priapus de se): «Mentior at si quid, merdis caput inquinat albis Corvorum atque in me veniat mictum atque cacatum Helluo vel *fragilis Peditia* furve Voranus,» ubi Porphyrio adnotat: «Peditius... mollis evaserat... propter quod eum Horatius feminino nomine *Peditiam*, non *Peditium* appellavit; ob eandem causam et *fragilem* dixit, id est mollem.» Eodem modo *Egiliam* pro *Egilio* posuit Opimius secundum Cic. De orat. II. 68, 277: «Quid tu, *Egilia* mea? Quando ad me venis cum tua colu ac lana?» — *tuae liquere opes*, locum ante oculos habuit Ov. Ib. 418—422: «Utque per alternos unda labente recursus Subtrahitur presso mollis harena pedi, Sic *tua* nescio qua semper *fortuna liquescat* Lapsaque per medias effluat usque manus» et Tibull. I. 6, 53—54: «*labentur opes*, ut vulnere nostro Sanguis.» — *liquere*, ex *liquesco*: tamquam liquefiunt, dilabuntur. Eadem perfecti forma Plaut. Cas. 295: «in sortiendo sors *deliquerit*» et Varr. apud Non. p. 334: «aurum *colliquisset*... quod æs fervefactum *colliquisset*.» — *Fameque genuini crepant*, ut Plaut. Men. V. 5, 27: «Intestina mihi, quando esurio, crepant.» — *genuini*, tres syllabæ: dentes molares; eadem synzesis Hor. Sat. II. 2, 76. et Epist. I. 1, 108: *pitvita* pro *pituita*.

V. 37—40. *Videbo habentem praeter ignavos nihil Fratres* etc., Horatius ante oculos habuit Catull. 23, 1—4: «Furi, cui neque servus est neque arca Nec cimex neque araneus neque ignis, Verum est pater et noverca, quorum Dentes vel silicem comesse possunt.» — *ignavos*... *Fratres*, qui in domo Peditii vixerunt et ab eo alebantur. — *iratum Iovem*, iratum Iovem aut iratos deos habere dicebantur, qui misere ac sordide vivebant; cf. Hor. Sat. II. 3, 8: «*Iratis natus paries dis*»; inscript. apud A. de *Romanis*: Le antiche camere Esquiline (Romæ, 1822.): «Duodeci deos et Dianam et Iovem optimum maximum habeat iratos»; Pers. Sat. IV. 27. (de avaro et sordido): «Hunc ais, hunc dis iratis genioque sinistro»; Phædr. IV. 19, 15. (de dracone thesaurum custodiente avaroque simili): «Dis est iratis natus, qui est similis tibi.» — *Scissumque ventrem*, tamquam uterum feminæ; similiter podicem pathici *vulvam* nominat Pers. Sat. 4, 35—36: «Hi mores, penemque arcanaque lumbi Runcantem populo marcentes pandere *vulvas*»; cf. Iuven.

2, 10: «Inter Socraticos notissima fosse cinædos.» — *Scissumque*, proprie dicitur de actu pedicandi; ex. Catull. 112, 1—2: «Multus homo es, Naso; neque tecum multus homo est, qui Te *scindit*: Naso multus es et *pathicus*.» Cf. Priap. 26, 10. (Priapus de se): «Fures *scindere* quamlibet valentes» et 77, 23: «Furum *scindere* podices solebam.» — *hirneosi*, pro: herniosi, ut Verg. Catal. XII. 8: *hirneam* pro *herniam*. — *patruï*, qui, ut etiam ignavi fratres supra memorati, in domo Pediatii vivebat. — *Pedes inedia turgidos*, versum imitatur Ov. Met. VIII. 807—808. (de Fame personificata): «Auxerat articulos macies genuumque *tumebat* Orbis et immodico prodibant *tubere* tali», ubi Haupt rectissime adnotat. «Die Magerkeit der Glieder liess für den Anblick die Gelenke stärker hervortreten.» Horatius respexit Hesiod. Scut. 264—266: Πάρ δ' Ἀγλῶς εἰστέκει ἐπισμυγερή τε καὶ αἰνίη, Χλωρῆ ἄβσταλέη, λιμῶ καταπεπτηρία, Γουνοπαχῆς. — *Pedes . . . turgidos*, cf. Hor. Epod. 8, 9—10: «Venterque mollis et femur *tumentibus* Exile *suris* additum.» — *inedia*, tres syllabæ per synizesin, ut Hor. Epod. 12, 7: «Qui sudor *vietis* et quam malus undique membris», ubi legendum: *vjetis*.

* * *

Videtur iam, auditores doctissimi, totam indolem elocutionemque huius epodi adeo Horatianas esse, ut ex eo plures loci Horatiani accuratius, quam huc usque factum est, possint explicari. Sed, quod maius est, totum etiam carmen Horatianum huc usque parum intellectum nova hinc illustratur luce. Nam exordium palinodiæ illius notissimæ, odes 16. libri I.:

O matre pulchra filia pulchrior,
 Quem criminosis cumque voles modum
 Pones iambis, sive flamma
 Sive mari libet Hadriano,

nunc demum explicabile nobis factum est. Agitur enim hoc loco de iambis in epodorum libro non editis, cuius apographa, quæ conquiri poterant, feminæ cuidam plucherrimæ misit Horatius delenda; nam epodos publici iuris factos omnibusque notos frustra ei misisset. *Criminosi* certe *iambi* hoc loco commemorati commode possunt referri ad hunc epodum *crimina* Pediatii con-

tinentem, ubi vs. 18. legimus: «An *facta* cognoscis *tua?*» Vss. autem odes 5—9.:

Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non Liber æque, non acuta
Si geminant Corybantes æra,
Tristes ut *iræ*,

alludere videtur auctor ad vs. epodi 5.:

Valent, valent mihi *ira* et antiquus *furor*;

ad *furorem* autem hic commemoratum referas licet vss. odes 22—25:

... me quoque pectoris
Temptavit in *dulci iuventa*
Fervor et in celeres iambos
Misit *furentem*:

vss. autem odes 26—28.: «dum mihi Fies recantatis amica *Opprobriis*» conferri possunt cum vss. 7—32. epodi, ubi gravissima iaciuntur opprobria in Pediatium et uxorem eius. Ergo *mater* illa *pulchra filiae pulchrioris* potuit esse *uxor* Pediatii per irrisorem *obesa* (vs. 30.) dicta. Quæ mater illo tempore, quo Horatius hunc epodum scripsit, potuit habere filiam pubescentem fortasse non ex cinædo illo, sed ex marito priore conceptam, cui Horatius iuvenis domum Pediatii frequentans olim placuisse videtur. Poeta autem novem aut decem post annis hac ode alloquitur feminam matura iam pulchritudine fulgentem recantatisque saltem opprobriis in matrem iactis — de patre enim nulla mentio — rogat eam vss. 27—28.: «mihi Fias . . . amica . . . *animumque reddas.*»

* * *

Scripsisse videtur Horatius hunc epodum, ubi Brutum (vs. 4.) *victorem* appellat seque bello Philippensi interfuisse glorians commemorat, antequam a Vergilio in domum Mæcenatis vere anni 38. inductus esset. Adnumerandus est igitur verisimiliter antiquissimis Horatii carminibus. Sequitur hic multo fidelius,

quam postea, *animos numerosque* Archilochi; res autem nonnullas mutuatur a Catullo et a scriptoribus veteris comœdiæ, ab Eupolide et Aristophane. Scribit re vera iuvenili fervore incitatus, nondum mitigatus philosophia morali. Carmen tradidisse videtur fautori suo, Vergilio, cuius post mortem ex scriniis relictis sine ulla selectione editus liber *Catalepton* nobis servavit epodum carminibus Vergilianis insertum atque ex eo tempore sine minima suspicionis umbra a tota antiquitate Vergilio tributum. In quo maxime eo gaudemus, quod carmen illud ipsum, quod auctor non solum non ediderat, sed postea etiam apographa eius delenda curaverat, ad nos tamen pervenit et Horatio argumentis luculentis potest vindicari. Quod igitur inde ab anno 13. a Chr. n., quo Epistolæ libri secundi ab auctore ipso editæ sunt, non evenit, id evenit nunc: poemata Horatii aucta sunt carmine integro. Habemus *epodum duodevicesimum* ex Appendice Vergiliana in Appendicem editionum Horatii transferendum.

* * *

Cum hæc scripsissem, in mentem mihi venit elegia notissima Nestoris nostri, Pauli *Gyulai*, qui nunc quoque inter nos sedet, carmen illud, quod olim puerilibus annis dulcedine versuum captus edidiceram, quo certe nemo scripsit de Horatio quidquam pulchrius. Nam, cum Russorum tyrannus libertatem nostram avitam atque paulo ante recuperatam pede barbaro conculcasset, Horatio lecto sanctissimoque permotus dolore ita exclamavit*) poeta nobis carissimus:

O Romam, Romam, perpressam turpia Romam!
 At Flaccus Veneres concinit, ecce, lyra.
 Candida num splendent Capitolia lumine prisco?
 Non fert indignum libera Roma iugum?
 Heu, ubi avita fides, libertas dulcis ubi nunc?
 Mortalis colitur, pro pudor, æde deus!
 Ingeniis magnis celebratur fama tyranni;
 Interiit populus, sordida turba manet.

*) Carmen, quod ex Hungarico in Latinum converti, inscribitur:
Horatius olvasásakor i. e. *Cum legerem Horatium*.

An fallor mærens et nil nisi iussa tributa
 Persolvit vates Cæsaris arma sonans?
 Totam cum videas animum uni vendere Romam,
 Immunis cur sit, quisque ferit citharam?
 Forsan, dum cantat ludosque iocosque poeta,
 Immensus lacerat pectora fida dolor
 Et secum tacitus: «Bruti nunc urbe superba
 Nil præter Venerem, gaudia, vina licet.»

«Cæcus amor nostri, metus atque infanda libido,
 Quidquid erat sancti, cordibus expulerant.
 Nil es iam virtus, nisi verbum, nomen inane;
 Somnus libertas, prendere quem nequeas.
 Sola regat rebus dubiis prudentia mores,
 Discantur monitus, docte Epicure, tui:
 Mitte Urbis curam; fallentis semita vitæ
 Te beet: æquo animo, quidquid erit, tolera.»

«Culmina Soractis, en adspice, nix tegit alta,
 Ingere ligna foco, funde Falerna. bibe;
 Venturi secreta ævi, fuge quærere, quæ sint,
 Serius ocius, heu, pallida mors veniet.
 Gaude hodie, dum fata sinunt tristesque sorores,
 Crinibus et nitidis myrtea sarta geras,
 Nec tu sperne choros, cantum, convivia, amores:
 Summa bona hæc credas, quæ tibi vita dedit.»

«Felix, qui didicit vitare negotia longe
 Vivere scitque sibi rura paterna colens!
 Absint divitiæ, paupertas absit acerba:
 Tu mediam quæras, aurea namque, viam.
 Sæpius excelsos feriunt vaga fulgura montes
 Deiecta et vento populus alta ruit:
 Omnia tuta virent Tiburni valle reducta,
 Arbusta et flores molle sonant zephyro.»

«Quos præbent artes, rerum et natura lepores,
 Si sapis et calles vivere, id omne tuum est.
 Quamque iuvat lenes noctu repetisse susurros
 Furtivæ Veneris tempore composito!
 Dic, utram malis, Pyrrhæum Chloenne tenellam?
 Actas, dum loquimur, livida iam fugiet:
 Fructum præsentis tu percipe providus hora,
 Venturo metuens credere carpe diem!»

Gaudia tu vitæ cantas, divine poeta!
 Tristem animum dulci parce movere sono!
 Nos quoque sensimus, heu, deflenda clade Philippos,
 Nos quoque vidimus, o, cuncta perisse bona.
 Tempora nostra tuis componere forte licebit:
 Aetas hæc nova iam cœperat esse senex,
 Vulnera sed torrent, mæremus corde profundo,
 Est sanctus nobis semper critque dolor!

Rebus in adversis discamus vivere fortes!
 Carcer, vincula, mors non tibi summa mala!
 Devictis pulchrum causa confidere iusta:
 Magnis iam cœptis fata viam inventient.
 Decisas pennas temptant relevare poetæ
 Iamque monent segnes iamque iterum astra petent:
 Persta atque obdura, noli spem ponere, pectus,
 Ex humili luctu surge age, surge, anime!

Ita cecinisti olim, Magne Senex, Academiae nostræ per
 quinquaginta iam annos decus! Quod autem iam tunc divino
 vatis præsagiisti animo, philosophiam Horatii nihil esse aliud
 nisi lenimen luctus acerbi, id fuisse verissimum nunc demum
 patet. Quo magis me iuvat Tibi ostendisse Horatium iuventute
 fervidum, amissæ libertatis dolore cruciatum: non sapientem
 Epicureum, non Mæcenatis amicum, non laudatorem Augusti,
 sed Bruti militem.

* * *

Ad finem perveni, Academia Amplissima! Alma philologiæ
 Musa constantem meam erga se fidem tanto munerata est præ-
 mio, quantum nedum vir unquam sperare, sed ne juvenis quidem
 olim somnare ausus sum. Quod si mecum ipse reputo, animum
 novitate inventi adhuc confusum divina quadam voluptate
 mixtus horror occupat, qui non gaudio me indulgere sinit, sed
 potius quærere iubet, quonam placem sacrificio cæli invidiam
 mihi in tantum felicitatis fastigium evectoro imminentem. Quare,
 si quid ex hoc invento in me redundat gloriæ, id totum per-
 mitto Academiae Litterarum Hungaricæ, quæ me quindecim abhinc
 annis adolescentulum sociorum numero adscribi iussit eoque ex
 tempore mea studia auctoritate sua protegit summaque liberali-
 tate sustentat atque fovet, cui debeo, quod severa artis disci-

plina roboratus maiores nido potui extendere pennas. Hac igitur pulcherrima vitæ hora rediens ex nemore Musarum, ubi «avia peragravi loca nullius ante trita solo», integros accessi fontes plenoque pectore hausit, quam ibi composuit ex floribus prorsus ignotis coronam, eam offero conditori huius Academiae, maximo illi Hungarorum, Divis Manibus *Széchenyi* nostri!

irodalom között. 20 f. — V. *Barna F.*: Néhány ösműveltségi tárgy neve a magyarban. 60 f. — VI. *Telgy*: Atankavis Kleon új-görög drámája. 60 f. — VII. *Imre S.*: A nevek uk és tik személyragairól. 40 f. — VIII. *Ballagi M.*: Emlékezés Székács József t. tag fölött. 40 f. — IX. *Vámbery*: A török-tatár nép primitív culturájában az égi testek. 20 f. — X. *Volf Gy.*: Bátor László és a Jordánszky-codex bibliafordítása. 20 f. (1877—1879.) — **XIII. k. I. Dr. Ábel J.**: Corvin-codexek. 1 K 20 f. — II. *Barna F.*: A mordvaiak pogány istenei s ünnepi szertartásai. 1 K. — III. *Dr. Genetz A.*: Orosz-lapp utazásomból. 40 f. — IV. *Gr. Zichy Á.*: Tanulmány a japáni művészetről. 2 K. — V. *Szász K.*: Emlékezés Pázmándi Horvát Endre 1839-ben elhunyt r. t. fölött. 20 f. — VI. *Hunfalvy P.*: Ukonpolhár. A régi magyar jogi szokásnak egyik töredéke. 40 f. — VII. *Mayer A.*: Az ugynevezett lágy aspiráták phonetikus értékéről az ó-indben. 1 K 20 f. — VIII. *Dr. Ábel J.*: Magyarországi humanisták és a dunai tudós társaság. 1 K 60 f. — IX. *Dr. Pozder K.*: Ujperza nyelvjárások. 1 K. — X. *Imre S.*: Beregszászi Nagy Pál élete és munkái. 60 f. (1879—1880.) — **IX. k. I. Budenz J.**: Emlékezés Schiefner Antal k. tag felett. 20 f. — II. *Gr. Zichy Á.*: A Boro-Budur Jáva szigetén. 80 f. — III. *Ballagi M.*: Nyelvünk újabb fejlődése. 40 f. — IV. *Vámbery*: A hunnok és avarok nemzetisége. 60 f. — V. *Hunfalvy P.*: A Kün- vagy Petrarka-codex és a kúnok. 60 f. — VI. *Szász K.*: Emlékezés Lewes Henrik György külső tag felett. 10 f. — VII. *Barna F.*: Ős vallásunk főistenei. 80 f. — VIII. *Dr. Ruzsicska K.*: Schopenhauer aesthetikája. 20 f. — IX. *Barna F.*: Ős vallásunk kisebb isteni lényei és áldozat szertartásai. 60 f. — X. *Dr. Kont I.*: Lessing mint philologus. 60 f. — XI. *Bogisich M.*: Magyar egyházi népének a XVIII. századból. 1 K. — XII. *Simonyi*: Az analogia hatásáról, főleg a szóképzésben. 40 f. (1880—1881.) — **X. k. I. Simonyi**: A jelentéstan alapvonalai. 60 f. — II. *Heinrich G.*: Etzelburg és a magyar hünmonda. 40 f. — III. *Hunfalvy P.*: A M. T. Akadémia és a szuomi irodalmi társaság. 40 f. — IV. *Joannovics*: Értsük meg egymást. 60 f. — V. *Ballagi M.*: Baranyai Decsi János és Kis-Viczay Péter közmondásai. 20 f. — VI. *Dr. Pecz V.*: Euripides tropusai összehasonlitva Aeschylus és Sophokles tropusaival. 1 K 20 f. — VII. *Szász K.*: Id. gróf Teleki László ismeretlen versei. 20 f. — VIII. *Bogisich M.*: Cationale et Passionale Hungaricum. 60 f. — IX. *Jakab E.*: Az erdélyi lírapirodalom története 1848-ig. 1 K. — X. *Heinrich G.*: Emlékezés Klein Lipót Gyula kultag felett. 80 f. — XI. *Bartalus*: Újabb adalékok a magyar zene történelméhez. 80 f. — XII. *Bánóczy J.*: A magyar romanticismus. 20 f. — XIII. *Bartalus J.*: Újabb adalék a magyar zene történelméhez. 80 f. (1882.) — **XI. k. I. Hunfalvy P.**: Ugor vagy török-tatár eredetű-e a magyar nemzet? 40 f. — II. *Telgy*: Újgörög irodalmi termékek. 80 f. — III. *Telgy*: Középkori görög verses regények. 60 f. — IV. *Dr. Pozder K.*: Idegen szók a görögben és latinban. 1 K. — V. *Vámbery*: A csuvasokról. 60 f. — VI. *Hunfalvy P.*: A számlálás módjai és az év hónapjai. 40 f. — VII. *Majláth B.*: Telegli Miklós mester magyar katechismusa 1562-ik évből. 20 f. — VIII. *Dr. Kiss I.*: Káldi György nyelve. 1 K. — IX. *Goldziher*: A muhammedán jogtudomány eredetéről. 20 f. — X. *Barna F.*: Vámbery Ármín «A magyarok eredete» című műve néhány főbb állításának bírálata. 1 K 20 f. — XI. *Ballagi M.*: A nyelvfejlődés történelmi folytonossága és a Nyelvőr. 40 f. — XII. *Vámbery*: A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészeti I. 60 f. (1883—1884.) — **XII. k. I. Dr. Kont I.**: Seneca tragédiái. 1 K 20 f. — II. *Dr. Nagy S.*: Szombatos codexek. 60 f. — III. *Szász B.*: A reflexív és valláserkölcsi elem a költészetben s Longfellow. 60 f. — IV. *Kúnos és Munkácsi*: A bélviszonyragok használata a magyarban. 1 K. — V. *Vámbery*: A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet II. 1 K. — VI. *Volf Gy.*: Kiktől tanult a magyar írni, olvasni? 1 K. — VII. *Thury J.*: A kasztamuni-i török nyelvjárás. 1 K. — VIII. *Telgy*: Nyelvészeti mozgalmak a mai görögöknél. 40 f. — IX. *Kálmány L.*: Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya. 40 f. — X. *Brassai*: A mondat dualismusa. 1 K 20 f. — XI. *Gr. Kun G.*: A kunok nyelvéről és nemzetiségéről. 80 f. — XII. *Ábel J.*: Isota Nogarola. 1 K. (1884—1885.) — **XIII. k. I. Heinrich G.**: Kudrun, a monda és az eposz. 80 f. — II. *Barna F.*: A votják nép multja és jelene. 60 f. — III. *Goldziher I.*: Palesztina ismeretének haladása az utolsó három évtizedben. 80 f. — IV. *Ábel J.*: A homeroszi Demeter-hymnusról. 1 K. — V. *Barna F.*: A votjákok pogány vallásáról. 40 f. — VI. *Szarvas Gábor*: A régi magyar nyelv szótára. 20 f. — VII. *Budenz J.*: Egy kis viszhang Vámbery Ármín ur válaszára. 40 f. — VIII. *Szily K.*: Ki volt Calepinus magyar tolmácsa. 20 f. — IX. *Bogisich M.*: Szegedi Lénárt énekeskönyve. 1 K. — X. *Joannovics*: Szórendi tanulmányok. I. rész. 60 f. — XI. *Pecz V.*: A kisebb görög tragikusok tropusai 20 f. — XII. *Telgy*: Heraclius. Rankavis Leon hellén drámája. 60 f. (1885—1886.) — **XIV. k. I. Ábel J.**: Az ó- és középkori Terentius biographiák. 80 f. — II. *Joannovics*: Szórendi tanulmányok

II. rész. 80 f. — III. *Barna F.*: A mordva nép házassági szokásai. 60 f. — IV. *Télfy*: Jelentés ujhellen munkákról. 60 f. — V. *Kálmány L.*: Mythologia nyomok a magyar nép nyelvében és szokásujban. 20 f. — VI. *Pulnoky M.*: Etymologicum magnum Romaniae. 40 f. — VII. *Simonyi*: A magyar szótók. 60 f. — VIII. *Simonyi*: A nyelvújítás történetéhez. 40 f. — IX. *Brassai*: Szórend és accentus. 80 f. — X. *Télfy*: Három francia hellenista és a volaptik. 40 f. — XI. *Nemethy G.*: Euhemeri reliquiæ. 1 K 20 f. — XII. *Vikár B.*: Gáti István steganographiája, kapcsolatban a modern stenographiával. 80 f. (1887—1889.) — XV. k. I. *Dr. Schreiner M.*: Az iszlam vallásos mozgalmak az első négy században. 60 f. — II. *Haraszti*: André Chénier költészete. 3 K. — III. *Simonyi*: Kombináló szóalkotás. 80 f. — IV. *Hunfalvy P.*: Az aranyosszéki mohácsi nyelvemlékek. 30 f. — V. *Zichy A.*: Psychiatria és politika. 20 f. — VI. *Télfy*: Ujabb hellén munkák és a hellén nyelvtanítás. 1 K 20 f. — VII. *P. Thewrewk E.*: A magyar zene tudományos tárgyalása. 40 f. — VIII. *Asbóth O.*: A hangsúly a szláv nyelvekben. 1 K 60 f. — IX. *Simonyi*: A nyelvújítás és az idegenszerűségek. 1 K 20 f. — X. *Télfy*: Kisfaludy Károly «Mohács»-a görögül. 80 f. — XI. *Dr. Kégl S.*: Tanulmányok az újabbkori persa irodalom történetéből. 3 K. — XII. *Gróf Kun G.*: Ujabb adatok a kún Petrarca-Codexhez. 30 f. (1889—1892.) — XVI. k. I. *Finály*: A besztercei szószedet. 4 K. — II. *Goldziher I.*: A pogány arabok költészetének hagyománya. 1 K 20 f. — III. *Asbóth O.*: A szláv szók a magyar nyelvben. 90 f. — IV. *Pecz V.*: Paraspondylos Zotikos költeménye a várnai csatáról. 60 f. — V. *Télfy*: Új-görög munkák ismeretése. 40 f. — VI. *Télfy*: Két új-görög nyelvtan magyarul és a mai görög verstan. 40 f. — VII. *Szamota I.*: A Murelius-féle latin-magyar szójegyzék 1533-ból. 1 K. — VIII. *Hegedüs I.*: Guarinus és Janus Pannonius. 1 K 60 f. — IX. *Dr. Kúnos I.*: Kisázsia török dialektusairól. 90 f. — X. *Hegedüs I.*: Diesének Jacobus Ant. Marcellusra. Irta Janus Pannonius. (1892—1897.) — XVII. k. I. *Dr. Mahler*: Egyiptológiai tanulmányok a chorologia köréből. 30 f. — II. *Kúnos*: Naszreddin hodsa tréfái. 3 K. — III. *Kégl S.*: A perzsa népdal. 90 f. — IV. *Melich J.*: Melyik nyelvjárásból valók a magyar nyelv régi német jövevényszavai? 1 K 20 f. — V. *Kozma F.*: Brassai Sámuel mint æsthetikus és műkritikus. 2 K. — VI. *Décsi L.*: Sz. Agoston regulájának magyar fordítása Cœlius (Bánffy) Gergelytől. 2 K. — VII. *Vadnai*: Csakó Zsigmond ismeretlen drámai költeménye. 30 f. — VIII. *Gyomlay*: Szent István veszpremvölgyi donatiójának görög szövegéről. 1 K 20 f. — IX. *Mahler*: Adalékok az egyiptomi nyelvhez. 60 f. — X. *Id. Szimneyi J.*: Az első magyar bibliographus. 60 f. (1898—1901.) — XVIII. k. I. *Gyomlay*: Bölcs Leo Taktikája mint magyar történelmi kútforrás. 1 K. 20 f. — II. *Katona L.*: Temesvári Pelbárt Pélldái. 1 K 20 f. — III. *Nemethy G.*: A római elegia viszonya a göröghöz. 48 f. — IV. *Thúry J.*: A «Behdset-ül-Lugat» csagatáj szótár. 1 K 20 f. — V. *Katona L.*: Alexandriai sz. Katalin legendája középkori irodalmunkban. 1 K 60 f. — VI. *Dr. Cserép J.*: Határidőszámítás a rómaiaknál. 40 f. — VII. *Thúry J.*: Török nyelvemlékek a XIV. század végéig. 1 kor. — VIII. *Szilasi M.*: Adalékok a finn-ugor palatalis mássalhangzók történetéhez. 1 kor. — IX. *Kégl S.*: Szenáji. 3 kor. — X. *Katona L.*: A Telesi-codex. 1 kor. 60 f. — XIX. k. I. *Bayer*: Egy magyar Eszther-dráma. 60 f. — II. *Haraszti*: A renaissance francia színiköltészete és a színszerűség. 1 kor. 20 f. — III. *Thúry J.*: A közép-ázsiai török irodalom. 1 kor. 50 f. — IV. *Melich J.*: A brassói latin-magyar szótár-törődék. 60 f. — V. *Pecz V.*: A classica philologia jövője. 60 f. — VI. *Hegedüs I.*: Petrarca «Szózatja». 50 f. — VII. *Kúnos I.*: Áda-Kaléi török népdalok, fordítással és jegyzetekkel. 2 kor. — VIII. *Cserép J.*: C. Julius Cæsar commentariussainak folytatásai és Asinius Pollio. 80 f. — IX. *Melich J.*: Szikszai Fabricius Balázs latin-magyar szójegyzéke 1590-ből. Ara 3 kor. — X. *Kégl Sándor*: Dselál ed-Din Rûmi négy soros versei. Ara 1 korona 50 fillér. — XX. k. I. *Ferenzy Zoltán*: Petőfi és a socializmus. Ara 1 korona. — II. *Schmidt J.*: Az itáliai nyelvészlád helyzete az indogermán nyelvek körében. Ara 1 kor. 50 f. — III. *Asbóth Oszkár*: Szláv jövevényszavaink. (I. rész.) Ara 2 kor. — IV. *Melich J.*: Révai Miklós nyelvtudománya. Ara 1 kor.

Megrendelhetők, a mennyiben még készletben vannak, a Magyar Tud. Akadémia Könyvkiadó-hivatalában Budapest, V. Akadémia-utca 2.